

Јелена П. Кузмановић¹

Спортски универзитет у Пекингу

Факултет за међународне спортске организације

О ПРЕДМЕТУ „СЛИЧНОСТИ И РАЗЛИКЕ ИЗМЕЂУ ЈЕЗИКА БИВШЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ” У НАСТАВИ СРПСКОГ ЈЕЗИКА ЗА СТРАНЦЕ

Овај рад представља методолошки и структурни приказ предавања одржаних на тему „Сличности и разлике између језика бивше Југославије” у оквиру истоменог курса у настави српског језика за странце на Спортском универзитету у Пекингу. У циљу успостављања методологије, као и теоријских основа за ову област у оквиру наставе српског као страног језика, рад пружа изванредан допринос теми представљајући план и програм курса (изабране лекције и садржаје), начин на који је градиво представљено (вежбања и врсте материјала) и указује на проблематична места као и на места која су дала добре резултате у настави на ову тему.

Кључне речи: српски као страни језик, језици бивше Југославије, разлике између српског и хрватског, суфикси у српском и хрватском, ијекавски и икавски изговор.

1. Увод

Свима који се баве сличностима и разликама између језика бивше Југославије ова тема је проблематична чак и онда када публику чине изворни говорници. Ако на сложеност тематике (историјска, социолошка, политичка и лингвистичка) додамо и проблем методологије српског као страног језика, долазимо до тематске јединице која захтева заиста посебан приступ. Прилично опречни ставови као и различите језичке политике бивших југословенских република још један су од отежавајућих фактора због којих је тему тешко представити на начин на који ће се у њој изнети чињенице, али и задржати мера која не изазива негативне реакције говорника и/или предавача других

¹ jel.kuzmanovic@gmail.com

језика. С друге стране, ако се у обзир узме ширина територије коју језичко знање странца може покривати уколико се минималне разлике између ових језика савладају, свима који уче српски као страни језик као и онима који те ученике обучавају, ова тема је од непроцењивог значаја.

Иако се на тему различитости језика бивших југословенских република исцрпно може говорити са политичког и лингвистичког аспекта, у овом раду (а и курсу) акценат је стављен на практично: препознавање језичких особености у живом говору. Основна замисао била је да се странац који већ говори српски језик несметано споразуме са говорницима осталих подручја бивше Југославије премошћујући и оне минималне разлике које могу да доведу до шума у комуникацији (изузимајући словеначки и македонски језик у односу на које су те разлике знатно веће). Изворни говорници, а посебно лектори често се сусрећу са питањима попут „Колико су ови језици заправо слични?“, „Који језици су различитији, а који мање различити?“ „Шта од већ стеченог језичког знања српског језика могу да користим у осталим земљама, а шта ми може бити проблем?“, „Како ви свој језик зовете једним именом, а (име народа) другим, а разумете се међусобно?“ и слично.

На оваква и слична питања заинтересованих странаца није лако одговорити, посебно не у неколико реченица. Због тога је курс осмишљен тако да студенти након приложених вежби, чланака, видео и аудио материјала сами формирају сопствену слику о језичкој ситуацији на територији бивше Југославије. Настава има два циља: теоријски и практични. Теоријски циљ подразумева упознавање студената са варијацијама и језичким појавама са којима се могу сусрести на простору који је покривао некадашњи српскохрватски језик (односно хрватскосрпски, како се овај језик називао на простору Републике Хрватске). Практични циљ подразумева оснаживање слуха студената за уочавање и препознавање ових појава. На том путу предавачи се сусрећу са следећим изазовима:

1) Ако изузмемо македонски и словеначки језик који, због већих разлика, нису ни били главни предмет овог рада, тешкоће у анализи разлика између осталих, далеко сличнијих језика, произлазе из чињенице да су неки језици статус засебних језика стекли релативно скоро. Другим речима, граматике, приручници као и лингвистичке студије о тим језицима нису једнако развијене, због чега ни поредбена анализа не може бити избалансирана. Говорећи о проучености граматичког система ових језика Тошовић констатује да се у истраживању разлика углавном ослањамо на хрватске и српске изворе јер је њихов однос релативно избалансиран када се узме у обзир број посебних издања као што су приручници, зборници, школска издања итд. (Тошовић 2010а: 184). Стога се и овај курс/рад највећим делом заснива на разликама између српског и хрватског, иако се у њему помињу језичке особине које се јављају на ширем простору од оног којим се простиру ова два језика.

2) С обзиром на разуђеност лингвистичког подручја, још један од изазова са којим се предавачи сусрећу су одабир и креирање материјала или питање: које од бројних језичких појава изабрати и укључити у курс и како то учинити тако да странац са што мање труда савлада што већи број различитих речи и језичких појава. 3) Трећи проблем односи се на недостатак методичке литературе, односно литературе писане мање научним, а више уџбеничким стилем на ову тему. Чак и када је компаративна литература исцрпна, у питању су често ускостручни лингвистички чланци који, усмерени на једну лингвистичку појаву, нпр. „Суоднос краткоузлазног и краткосилазног нагласка хрватскога језика у Гралис-Корпусу” (Fođić 2010: 231–243) превазилазе ниво примерен и користан једном странцу чији је циљ да ове језичке разлике савлада зарад споразумевања. 4) С обзиром на чињеницу да лектори српског језика (иако обично филолошког усмерења) нису увек нужно и дипломирани професори српског језика и књижевности, већ често имају диплому свршених студија неког другог језика (на пример језика земље у којој предају), не може се од свих очекивати и подразумевати детаљно познавање дијалеката језичког простора у оквиру граница некадашње Југославије. У пракси се, с друге стране, од њих често очекује да предају различите језике бивше Југославије (нпр. одвојеним групама за српски и хрватски), све језике заједно (нпр. програм „BCMS” или „Bosniaque, Croate, Monténégrin, Serbe” на универзитету Сорбона) или чак и посебан предмет који се бави овим разликама, као што је био наш случај. Чак и када предавачи имају добру вољу и жељу да о томе више сазнају, није увек лако знати од којих извора кренути или им одговарајућа литература у том тренутку у страниј земљи није доступна.

Циљ овог рада је да свима који се баве овом темом помогне у осмишљавању садржаја указујући на језичке појаве и особине које се појављују као мање или више значајне разлике, да их упуту на одговарајућу литературу и да им помогне да својим ученицима олакшају процес учења тако што ће те разлике класификовати према фреквентности употребе и систематизовати их у одговарајуће моделе.

У том смеру, рад бисмо почели скретањем пажње на зборнике радова *Српски њоїледи на односе између српскої, хрваїскої и бошњачкої језика* (Тошовић & Ворнич: 2010а) и *Хрваїски њоїледи на односе између хрваїскоїа, српскоїа и босанскоїа/бошњачкоїа језика* (Тошовић & Ворнич: 2010б) који, иако ускостручни и примерени пре свега лингвистима и странцима који се језиком баве на највишем нивоу, ипак представљају непроцењиву полазну тачку за све оне који желе да више сазнају о актуелним темама и језичким појавама у вези са различитостима на територији бивше Југославије. Следећи једнако важан задатак који очекује предаваче је поједностављивање, груписање и прилагођавање материјала странним студентима.

2. Значај теме

Није редак случај да лектори од својих студената добијају домаће задатке у којима се појављују изоловани ијекавски облици у тексту писаном екавским изговором или пак речи које се користе у суседним језицима. Ова појава често је последица коришћења различитих софтверских програма преводилаца (посебно на почетним нивоима), што су средства којима студенти често прибегавају, не удубљујући се превише у порекло/конотацију речи. Међутим, док су на почетним нивоима овакве грешке занемарљиве, они који језик користе на напредним нивоима морају бити обучени да такве речи препознају.

Током процеса усвајања морфолошког система српског језика, страни студенти често и сами спонтано стварају речи попут „студентика”, комбинујући познату основу и суфикс, посебно на почетним нивоима. Међутим, иако изворни говорници неће имати проблема са разумевањем значења речи, оваква реч ипак ће се на неки начин одвојити од остатка реченице будући да она у језику изворних говорника осим значењске носи и ванлингвистичку информацију, а то је порекло или територија са које говорник долази. Даље, на многим катедрама у свету језици бивше Југославије изучавају се заједно или као одвојени предмети или смерови, али их предаје исти наставник. Није редак случај да је тај наставник студирао само један од ових језика, али током своје каријере предаје више њих, понекад и само онај други. Због тога ће страни студенти који стекну знање у вези са разликама између језика бивше Југославије бити прецизнији и квалификованији за овакву врсту наставе, чак и у случају да назив језика који су студирали није назив језика који треба да предају.

3. Садржај курса

У наставку дајемо пример тема које се могу обрадити на часовима. Садржај курса је подељен у осам наставних јединица, од којих је свакој посвећено четири часа. Те наставне јединице су:

1. Језици и земље бивше Југославије;
2. Глас јат и три различита изговора;
3. Суфикси у српском и хрватском;
4. Лексичке разлике;
5. Граматичке разлике;
6. Различите језичке политике;
7. Фонетске особине језика и дијалеката бивше Југославије;
8. Дијалекти српског језика;

Због ограничености простора, у овом раду ће се детаљније говорити само о прве три наставне јединице.

3.1 Језици и земље бивше Југославије

Иако је скоро свима са простора бивше Југославије познат географски положај суседних земаља, њихови главни градови, као и друге информације попут изгледа заставе и броја становника (а вероватно је макар нешто од овога познато и оним странцима који долазе из европских земаља), то се не може очекивати од студената који српски језик уче на територијама попут Азије и који су од европског континента удаљенији и територијално и културно.

Имајући то у виду, у оквиру прве тематске јединице студенте треба упознати са појмовима као што су: СФРЈ, време постојања и године дезинтеграције, главни град, број становника, појам српскохрватског језика, појам лингва франка (*lingua franca*), мапа бивших југословенских република, називи за језике ових земаља и данашњи изглед застава бивших југословенских република.

Након што студенти стекну основно знање у вези са географским подацима и позицијом земаља, поставља се питање језичких разлика. Студентима се објашњава чињеница да је питање језичких политика (а самим тим и процена језичких разлика) осетљиво питање. У оквиру прве тематске јединице дају се опште информације о македонском и словеначком језику будући да је овим језицима посвећено мање пажње у остатку курса који је фокусиран на осталим, далеко сличнијим језицима. У вези са македонским језиком, студенти се упознају са терминима и појмовима као што су: постпозитивни члан, употреба ћириличног писма, непостојање падежног система. Представљају се и опште карактеристике словеначког језика попут мноштва дијалеката и друге особености.

3.2 Глас *ј* и *џ* и три различита изговора

Друга наставна јединица студенте упознаје са рефлексима јата и три различита изговора: екавским, ијекавским и икавским. С обзиром на то да студенти са којима лектори раде најчешће не живе на територији Србије пожељно је да се теоријско знање о језичким појавама употпуни аудиовизуелним материјалима како би студенти могли да чују аутентичан изговор сва три рефлекса. Томе могу послужити различити интервјуи са познатим личностима, исечци из јутарњих вести, рекламе, сцене из серија и филмова, као и музика. У наставку је дат пример како је тематска јединица која се бави ијекавским и икавским изговором обрађена путем слушања различитих аудио материјала.

Прочитајте и послушајте следеће песме и одредите којим изговором су испеване. Подвучите све речи на основу којих сте то закључили.	
<p>Здравко Чолић</p> <p><u>Пјевам</u> дању, <u>пјевам</u> ноћу</p> <p><u>Пјевам</u> дању, <u>пјевам</u> ноћу, <u>пјевам</u> селе што год хоћу. И што хоћу, то и могу, само једно још не могу.</p> <p>Да <u>запјевам</u> гласовито, гласовито, силовито, да те дигнем са земљице, да те метнем међ' <u>звјездице</u>.</p> <p>Кад си <u>звјезда</u>, селе моја, да си међу <u>звјездицама</u>, међу својим, селе моја, међу својим сестрицама.</p>	<p>Дорис Драговић</p> <p>Мало ми за <u>срићу</u> <u>триба</u></p> <p><u>Липи</u> грозди срца мога Пуни вина његовога, А он неће доћ' у јематву.</p> <p>Бокун мора, бокун неба; Камен <u>цвита</u> кад га гледа, А <u>ди</u> нећу ја, <u>ди</u> нећу ја; На ме стави кап љубави.</p> <p>Мало ми за <u>срићу</u> <u>триба</u> Да ме зове „моја <u>липа</u>“, Да ми кажу „злато моје“ <u>Липе</u> усне те његове.</p> <p>Вило моја далматинска Жеја се у <u>тилу</u> стиска. Без њега је душа сува Ка и маслина без уја.</p>

Табела 1: Пример задатка: ијекавски и икавски изговор

Након слушања песме студенти заједно са предавачем анализирају текст и сами траже ијекавске/икавске облике. Показало се да студенти нису имали проблема са препознавањем ијекавских, односно икавских облика, те да су препознали све речи осим речи *ди* где је осим икавског изговора присутно и упрошћавање сугласничке групе. Песма наведена као наставни материјал за икавски изговор узета је као репрезентативан пример говора хрватског приморја, те као таква показује особине са којима се студенти могу срести у туристички најпосећенијим местима попут Сплита, који је „својим темељем чакавски говор, но данас је у знатној мјери штокавизиран услед бројних и различитих фактора који осјетно остављају траг на језику” (Galović 2018: 13). Ови чакавско-штокавски говори познају и друге особине попут супституције *љ* са *ј*: (*љубав*, *кјуч*, *кошуја*), *м* са *н* (*чујен*, *видин*, *с мојон женон*), неиздиференцираност гласова *ч* и *ћ*, те изговарање једног гласа средње вредности (Galović 2018: 14–15), од којих се неке појављују и у изабраном наставном материјалу (*љубави*, *жеја*, *уја*).

Будући да се ијекавски изговор појављује као једна од особина у оквиру одређених дијалеката, студенти се упознају и са појавама као што су: јекавско јотовање нпр. *ћераӣи, ђеца* (Ресо 1989: 111) преношење акцента на проклитику, нпр. *џз кућџ*, *џ град* (Јокановић-Михајлов 2012: 27) редукација вокала *и* у неакцентованим слоговима нпр. *мал'на, грујар'ца, вел'ким* (Јокановић-Михајлов 2012: 37). Како се аудитивна перцепција изворних говорника и странаца разликује, речи изговорене са горенаведеним особинама могу довести до шума у комуникацији или чак до апсолутног непрепознавања речи (нпр. кинески студенти су реч *вел'ка* са редукованим *и* тражили у речнику под **велка* и уопште је нису довели у везу са придевом *велик*. Због тога је главни циљ овако конципираног курса да се студенти оспособе да препознају ове особине у говору. Када је у питању преношење акцента на проклитику, ова појава се студентима најбоље може појаснити ослањајући се на пример који им је познат од раније, а то је предлошко-падежна конструкција *са мном*, која се увек изговара са акцентом на предлогу. Иако су студенти имали проблема са продукцијом (уместо помереног акцента нагласили би обе речи: *Оӣишли су нџ море*) успешно су препознали појаву на новим примерима приликом слушања, што је и био главни циљ. У наставку прилажемо транскрипт интервјуа који су слушали као део домаћег задатка (и успешно препознали *за себе*).
Новинарка: Како се љрӣиремаӣе за конџерџи и да ли сџе на неком љосебном режиму исхране?

Здравко Чолић: Пијем, сједим с људ'ма, ево разјоварам и џо ми је највише жао. Озбиљно вам љоворим, ја сам сад исџао као камџањаџ, сџварно волим да имам времена за себе, али задња џод'на дана ми је џако некако конџузна.

3.3 Суфикси у српском и хрватском

Изворним говорницима српског језика, речи попут *минисџриџа* или *реаџираӣи* не утичу на разумевање значења речи, будући да и основа и суфикс постоје у изворном лексичком фонду, само у различитој комбинацији. Међутим, када се од изворних говорника тражи да наведу речи које у хрватском звуче другачије него у српском, показало се да се у томе не сналазе једнако лако. За потребе овог рада неколико изворних говорника српског (рођених деведесетих година прошлог века) упитано је да ли разумеју значење речи *џочно/учинковџиџо/особно/комџлиџирано*. И док су сви разумели значење ових придева без проблема, када су исти испитаници упитани да наведу неколико придева у хрватском језику или неколико хрватских глагола који звуче „слично, али другачије него у српском”, сусрели смо се са паузом, размишљањем и свега једним или два примера као резултат (чак и када су у питању особе филолошког образовања). Иако истраживање овог типа може

бити истраживање само за себе, одговори наших испитаника указују на важан задатак свих лектора и предавача који се баве овом темом, а то је измештање знања из пасивног у активно, из препознавања у темељно познавање ових разлика. Од велике помоћи у томе су разликовни речници попут оног Јована Ћирилова (Ћирилов 2010). Ипак с обзиром на то да би учење дублета по принципу спискова био веома захтеван и дуг посао за једног странца, главни задатак предавача је да класификују речи у групе како би студенти на основу неколико модела савладали што већи број речи. У наставку рада приказаћемо неке од тих модела на примеру речи са различитим суфиксима.

У вези са дистрибуцијом суфикса у српском и хрватском од великог значаја су радови „Језичке и/или варијантске разлике на творбеном плану” (Ћојић 2010: 27–39) и „Именице типа номина агентис у српском и хрватском језику (творбени и семантички аспект)” (Дражић & Војновић 2010: 41–50). Приказујући разноликост суфикса, студентима треба објаснити да различити суфикси постоје у оба језика, а да је један доминантнији у једном, а други у другом језику. На пример: суфикси за означавање именица женског рода као што су *-ка*, *-ица* и *-киња* постоје и у хрватском и у српском. Тако се у обе варијанте каже: *новинарка*, *учишћељица*, *Енџелскиња*. Међутим, у многим речима страног порекла у српском језику чешће се користи *-киња* или *-ка*, док се у хрватском преферира *-ица*.

српски	хрватски
пацијенткиња	пацијентица
клијенткиња	клијентица
министарка	министрица
професорка/професорица	професорица
докторка/докторица	докторица

Табела 2: Моциони суфикси у српском и хрватском

Друга група суфикса тиче се именица мушког рода при чему смо издвојили два модела, а то су суфикси *-истӣ(a)* у српском, односно *-истӣ* у хрватском, и фреквентнија употреба *-ац* у српском у односу на *-ишељ* у хрватском. Интернационални суфикс *-истӣ(a)* изузетно је фреквентан у творби именица из класе *nomina agentis* и у српском и у хрватском стандарду. И док српски стандард признаје обе варијанте, далеко коришћенији је облик *-истӣа*, иако се облици множине граде искључиво према облику са *-истӣ*. У хрватском се пак инсистира на облику *-истӣ²* (Шипка 2008:25).

² „Може се, дакле, рећи да је краћи облик суфикса именица овога типа (-ист) данас

Важно је напоменути студентима да се у већини случајева ради о различитој дистрибуцији (или преференцији) одређеног суфикса и да никако не важи да је један суфикс српског, а други хрватског језика. Дobar пример за то су често спомињани суфикси *-(л)ац* и *-ишељ*. Иако су ова два суфикса дуго изазивала полемику међу хрватским и српским лингвистима, сагласни смо са мишљењем које износи Милан Шипка истичући да се не ради о чистој поларизацији. (Шипка 2011: 9).³ То су потврдили и наши студенти, који су, упитани да наведу речи са суфиксом *-ишељ* које већ знају у српском језику, дали следеће одговоре: *пријатишељ, родишељ, редишељ, љубишељ, учишељ*, итд.

српски	хрватски	српски	хрватски
гледалац/гледатељ	гледатељ	реалист(а)	реалист
читалац/читатељ	читатељ	пијанист(а)	пијанист
слушалац/слушатељ	слушатељ	сценарист(а)	сценарист
обожавалац/обожаватељ	обожаватељ	гитарист(а)	гитарист

Табела 3: Суфикси *-лац*: *-ишељ* и *-исћ(а)* у српском и хрватском

У трећу групу издвојили смо глаголе са основом страног порекла и варијацијом у суфиксима: *-ова/-иса* у српском у односу на: *-ира* у хрватском попут:

српски: <i>-ова:</i>	хрватски: <i>-ира</i>
компликовати, компликујем	коплицирати, комплицирам
комбиновати, комбинујем	комбинирати, комбинирам

карактеристичан за хрватску стандарднојезичку норму, а у доброј мери и тамошњу говорну праксу, док је облик с додатком *-а* (*-иста*) у српској говорној пракси углавном превладао, па би то стање требало потврдити и експлицитном (стандарднојезичком) нормом, али без одбацивања облика *-ист*, који се још увек може срести и на српској страни, бар у номинативу јединице и редовно у облицима множине, па нема основа да се прогласи нестандартним.”

³ „Оба суфикса о којима је овде реч припадају српском језичком стандарду, као и хрватском, само са различитом дистрибуцијом, а делимично и значењима. Према томе, не може се говорити о апсолутној варијантској поларизацији суфикса *-л(а)ц* и *-ишељ*, као ни именица које се помоћу њих творе.”

организовати, организујем	организирати, организирам
критиковати, критикујем	критизирати, критизирам
хоспитализовати, хоспитализујем	хоспитализирати, хоспитализирам
<i>-иса</i>	<i>-ира</i>
контролисати, контролишем	контролирати, контролирам
фотографисати, фотографишем	фотографирати, фотографирам
концентрисати се, концентришем се	концентрирати се, концентрирам се
сугерисати, сугеришем	сугерирати, сугерирам
функционисати, функционишем	функционирати, функционирам

Табела 4: Глаголи са различитим суфиксима у српском и хрватском: -ова/-иса: -ира

За крај, лекција о суфиксима може бити употпуњена вежбом превода речи са различитим суфиксима у српском и хрватском, чиме студенти теоријско знање примењују у пракси. Реченицама су преузете из савремене штампе и хрватских интернет портала.

српски	хрватски
1. Нови договор додатно компликује стање у земљи.	Novi dogovor dodatno komplicira stanje u zemlji.
2. Резултати испитивања су сугерисали да је овај лек смањио боравак у болницама за пацијенте.	Rezultati ispitivanja su sugerirali da je ovaj lijek smanjio boravak u bolnicama za pacijente.
3. Организован је низ хуманитарних догађаја.	Organiziran je niz humanitarnih događaja.
4. Хоспитализован је због низа лекарских прегледа.	Hospitaliziran je zbog niza liječničkih pregleda.
5. У питању је млада, талентована ауторка.	U pitanju je mlada, talentirana autorica.
6. Полиција је реаговала у складу са законом.	Policija je reagirala u skladu sa zakonom.

Табела 5: Вежбање: речи са различитим суфиксима у српском и хрватском

4. Закључак

Овај рад указује на проблеме, изазове и питања која се појављују у широј области наставе српског као страног језика, а то је контекст предавања српског као страног језика заједно са осталим језицима бивше Југославије или контрастивно у односу на њих. Осим што је тема сама по себи осетљива, а територија бивше Југославије лингвистички разнолика, лектори и остали предавачи сусрећу се са проблемом креирања материјала за овакву врсту наставе која од њих захтева тактичност у приступу, добро познавање литературе, али и способност систематизације и прилагођавања овакве врсте градива настави за странце.

У раду је указано на неке од језичких појава и разлика о којима се може говорити на ову тему, начин на који се градиво може представити, као и литературу која може користити лекторима. Детаљније су анализирани три наставне јединице: *Језици и земље бивше Југославије*, *Глас јатѝ и ѝри различитѝа изговора* и *Суфикси у српском и хрвајском*, а указано је на укупно осам наставних јединица које могу бити од користи лекторима и свима који се баве овом темом. У њима се спомињу следеће језичке појаве: преношење акцента на проклитику, редукција вокала *и*, супституција *љ* са *ј*, сажимање вокалске групе *ао* у *а* итд. Осим теоријског дела, представљене су и табеле са примерима које за циљ имају да студентима помогну да на основу једног модела науче већи број различитих речи.

Литература

- Јокановић-Михајлов, Ј. (2012). *Прозодија и ѝговорна култура*. Београд: Друштво за српски језик и књижевност.
- Ћирилов, Ј. (2010). *Hrvatsko-srpski rječnik inačica/Српско-хрвајски речник варијанатѝа*. Нови Сад: Прометеј.
- Ћорић, Б. (2010). Језичке и/или варијантске разлике на творбеном плану. У: В. Тошковић & А. Wonisch (ur.), *Srpski pogledi na odnose između srpskog, hrvatskog i bošnjačkoga jezika*. 1/2, Београд: Beogradska knjiga, 27–39.
- Шипка, М. (2008). Творба, значење и деклинација именица на *–исѝ(а)*. *Наш језик*, 39, 19–33.
- Шипка, М. (2011). Творба и значење именица на *–л(а)и* и *–ѝељ* у српском језичком стандарду. *Наш језик*, 42/1–2, 3–12.
- Forić S. (2010). Suodnos kratkouzlaznog i kratkosilaznog naglasaka hrvatskoga jezika u Gralis Korpusu. У: В. Тошковић & А. Wonisch (ur.), *Hrvatski pogledi na odnose između hrvatskoga, srpskoga i bosanskoga/bošnjačkoga jezika*. Zagreb: Izvori, 231–243.

- Galović, F. (2018). O govoru starijih Splitsana. U: D. Jutronic (ur.), *Spliske riči: rjčenic: hrvatski standardni jezik - splitski govor*, Split: Matica hrvatska, Ogranak, 13–15.
- Peco, A. (1989). *Pregled srpskohrvatskih dijalekata*. Beograd: Naučna knjiga.
- Tošović, B. (2010). Gramatičke razlike između srpskog, hrvatskog i bošnjačkog jezika (preliminarijum1). U: B. Tošović & A. Wonisch (ur.), *Srpski pogledi na odnose između srpskog, hrvatskog i bošnjačkoga jezika*. I/2, Beograd: Beogradska knjiga.
- Tošović, B. & A. Wonisch (ur.) (2010a). *Srpski pogledi na odnose između srpskog, hrvatskog i bošnjačkoga jezika*. I/2. Beograd: Beogradska knjiga.
- Tošović, B. & A. Wonisch (ur.) (2010b). *Hrvatski pogledi na odnose između hrvatskoga, srpskoga i bosanskoga/bošnjačkoga jezika*. Zagreb: Izvori.

Jelena Kuzmanović

**DIFFERENCES AND SIMILARITIES BETWEEN LANGUAGES
OF FORMER YUGOSLAVIA IN SERBIAN AS A FOREIGN LANGUAGE**

Summary

This paper is concerned with methods of teaching differences and similarities between languages of former Yugoslavia in the field of Serbian as a foreign language. Even though very intriguing, the topic is not easy to teach due to different ideological and linguistic views on these differences. However, it is not uncommon for teachers from the region to teach more than one language abroad, several languages at once or even specialized courses that focus on these differences. The goal of this paper is to help these teachers by highlighting linguistic characteristics and phenomena that serve as distinctive features between languages of former Yugoslavia, classifying them into models and providing sample exercises.

Keywords: Differences between Serbian and Croatian, Languages of former Yugoslavia, Suffixes in Serbian and Croatian.